

Tallinna kaitsekorra koostamise töörühma protokoll nr 20

19.04.2023, Raekoja plats 12

15.00 – 18.00

Osalejad: Triin Talk, Henry Kuningas, Olari Kärmas, Boris Dubovik, Kaire Tooming, Elo Sova, Jaak-Adam Looveer (Teamsi vahendusel)

Juurde kutsutud: Carolin Pihlap, Kais Matteus

1) Kaitsekategooriate muutmise ettepanekud eksperdinõukogust ja arhitektide liidust.

1.1. **Wismari 5.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust tõsta B-kaitsekategooriast A-sse.

Põhjendus: Pean Taani väljapaistvate (nais)arhitektide Boje Lundgaard ja Terje Tranbergi poolt projekteeritud hoonet parimaks 20. sajandil Tallinnasse ehitatud majadest. <https://www.ltarkitekter.dk/den-danske-ambasade-i-tallin-en> Büroo on tänaseks juhtivaid Skandinaavias, silmapaistev kogu Euroopasse kavandatud kultuuriehituste poolest (umbes 8 muuseumit).

Otsus: Eeldades, et algne interjäär on säilinud, nõustume A-kategooriaga.

1.2. **Aia 3.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria A-st B-sse.

Põhjendus: seal ei ole väärtuslikke interjööre, ei ole põhjust seda A-klassi panna.

Otsus: Nõustume B-kategooriaga, kuid sel juhul peaks kaardil märkima hoone sisse eraldi tingmargiga mälestise osa (bastionimüürid). Samuti tuleb täpsustada, kas Vana-Viru tn poolne ajalooline hoonemaht peaks olema A-kaitsekategoorias.

1.3. **Aia 7 // Uus 12.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust ja Arhitektide Liidust langetada kaitsekategooria B-st C-sse.

Põhjendus: endine Kaubahall on praegu B-kategoorias, mis kinnistab selle hoone oma asukohta. Minu hinnangul võiks tegu olla C-kategooria hoonega, mille võiks lammutada ning asendada hoopis erineva, keskkonda sobiva hoonestusega. Tüpoloogiliselt ei ole ta ei vanalinna väärtuste kandja ega ka oma ajastu silmapaistev esindaja.

Otsus: Nõustume C-kategooriaga. Vastavalt kaitsekorra eelnõule ei ole seega võimalik hoonet enam jupikaupa suurendada, vaid suurema mahu soovi korral tuleb alustada detailplaneeringuga antud asukohas sobivama hoonestusstruktuuri kavandamisega.

1.4. **Pärnu mnt 11.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria B-st C-sse.

Põhjendused: ebaõnnestunud laiendus, võiks olla C./ Usun, et see on B eelkõige väärtuslike alumiste korruste tõttu. Las jääb B-ks.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria, hoone ajaloolised fassaadid on väärtuslikud.

1.5. **Vene tn 11.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria B-st C-sse.

Põhjendused: nõuka-aegne paneelelamu, praegu B. Võiks olla C - ideaalis võiks selle hoone asemel olla kaasaegse arhitektuuriga hoone. / Kahetised tunded, aga selles tänavafondis mitte väga karjuvana ja oma ajastu märgina saan aru ka B-kategooria mõttest.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria. Hoone lammutamine ei ole realistlik, kuna see on korterikaupa erastatud. Kuigi tegu on nõukogude-aegne paneelelamuga, on see paigutatud vanalinna ehitusjoont ja üldist hoonestusstruktuuri arvestavalt ja ei mõju täiesti sobimatuna. Hoone fassaadi muutmisel on suur mõju tänavaruumis, b-kaitsekategooria puhul on võimalik anda selle fassaadide/mahu muutmise soovi korral täpsemad suunised muinsuskaitse eritingimustega.

1.6. **Väike-Karja tn 6a.** Ettepanek Arhitektide Liidult ja ehitismälestiste eksperdinõukogust tõsta kaitsekategooria B-st A-sse.

Põhjendus: hoone on väga väärtuslik, EAL on valinud selle ka 20. sajandi kümne parima arhitektuurisaavutuse hulka.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria. Hoone kõrge arhitektuuriväärtus seisneb eelkõige selle kujus, uuenduslikus topelfassaadis, omapärases katuseakendega valgustuslahenduses ja külgfassaadi supergraafikas, mis on kõik säilitatavad B-kaitsekategooria abil. Interjööris ei ole teadaolevalt erilisi väärtuseid säilinud ning seetõttu ei ole A-kaitsekategooria põhjendatud.

1.7. **Toompea tn 8b.** Ettepanek Arhitektide Liidult tõsta kaitsekategooria B-st A-sse.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria. Hoone kõrge arhitektuuriväärtus seisneb eelkõige selle erilises arhitektuurses vormis, mis on säilitatav ka B-kaitsekategooria abil. Siseruume on juba ümber ehitatud ning selle kultuuriväärtus ei vasta A-kaitsekategooria eeldustele.

1.8 **Viru tn 15 ja 13.** Ettepanek Arhitektide Liidult tõsta kaitsekategooria B-st A-sse.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria. Kaubanduskeskuse siseruume on juba ümber ehitatud ning selle kultuuriväärtus ei vasta A-kaitsekategooria eeldustele.

1.9 **Lai tn 29a.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria A-st B-sse.

Põhjendus: Loodusmuuseum võiks olla B sisu kõik ümber ehitatud.

Otsus: Jätame A-kaitsekategooria. Hoonet on küll ümber ehitatud, kuid selles on siiski säilinud ajalooliseid tarindeid ja detaile, hoonet ei ole seest „tühjaks lammutatud“. Ka edaspidi on põhjendatud siseruumide uurimine, et avastada ja tuua esile võimalikud kultuuriväärtuslikud kihistused. Need selguvad alles põhjalikumal süvenemisel (ehitise uuringud, muinsuskaitse eritingimused) või siis tööde käigus (muinsuskaitse järelevalve korras) ning nende määramiseks on vajalik A-kaitsekategooria.

1.10 **Aia tn 10a tööstushooned.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria A-st B-sse.

Põhjendus: paekivitrepp ja kaks tüüpset tahvelust ei ole minu meelest põhjus, et hoone oleks A-kategoorias. Paneks B.

Otsus: Jätame A-kaitsekategooria. Hoone siseruomid on säilinud ja restaureeritud tänu sellele, et seni on eritingimustega ka siseruume kaitstud. Tegu on eelmisel sajandivahetusel tüüpsete lahendustega, mille haruldus ja väärtus ajas ainult kasvab, nende kaitse on ka edaspidi põhjendatud.

1.11 **Aia 8.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria B-st C-sse.

Põhjus: kui hoonest on säilinud ainult sokliosa, siis tegemist on varemega, kas vare saab olla kategoorias B? Ja kas sellel ikka mõtet on? Sama küsimus Aida 7A, kus on ainult üks müür.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria. Ka teised varemehed on märgitud B-kaitsekategooriasse nii Tallinnas kui muudes linnades. See annab indikatsiooni, et vare on väärtuslik ja tuleb säilitada. Aia 8 puhul on seni nõutud hävinud hoone taastamist. B-kaitsekategooria osutab ka sellele, et tegu ei ole tühja krundiga, kuhu võib planeerida teistsuguse mahuga hoone, vaid tuleb taastada säilinud sokli kujuline hoonemaht.

1.12 Aida 9. Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria A-st B-sse.

Põhjus: Vaadates praeguseid pilte ei paista seal, küll ühtegi põhjust A-kategooriaks. Praeguseks on algupärasest säilinud ainult paekivimüürid, see on konstruktsioon, mitte interjööridetailid. Ettepanek B.

Otsus: Nõustume B-kategooriaga, viimase ümberehituse tulemusel ei ole paraku enam siseruumides väärtuslikke tarindeid-detaile säilinud.

1.13 Falgi tee 3 / 2. Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria B-st C-sse.

Põhjus: ei tundu hoonena, mis peaks ilmingimata säilima. Kõrvalhoone, mille praegune välimus on vaid mõnikümmend aastat vana.

Otsus: Nõustume C-kategooriaga, viimaste muinsuskaitse eritingimustega on hoone juba lubatud lammutada.

1.14 Harju 11 hoovimaja. Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria B-st C-sse.

Põhjus: Ekspertnõukoguski käinud ehitised. Vanalinna väärtusi ei kannu, oma ajastu ilmeks näiteks raske pidada, kuivõrd algsest säilinud vaid kandekonstruktsioonid. Oludes, kus eritingimustega on juba lubatud eksterjöori ja interjööre muuta (lammutada) siis ei ole B-kategooria põhjendatud. / Kindlasti B. See on oluliselt vähem vanalinna mõjutav ja muutev kui Harju tn 11 Heiki Karro stalinistlik nurgahoone ehk end nõukaaegne ehitusministeeriumi hoone (viimati majandusministeerium), mis pole kõige õnnestunud ja mille dekoratiivsus ei ole põhjus, miks see vanalinna paremini sobiks. Maaehitusprojekti hoone on põhimõtteliselt välisilmes taastatav ja sõnumina oleks B igati omal kohal. Mina ei ole sugugi selle lammutamisega nõus ja olin ka ekspertnõukogus vist eriarvamusel.

Otsus: Nõustume C-kategooriaga, viimase Muinsuskaitseameti otsusega on hoone juba lubatud lammutada.

1.15. Harju 11 stalinistlik osa. Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust langetada kaitsekategooria A-st B-sse.

Põhjus: Ma paneksin ka Harju ministeeriumihoone B-ks, kuigi saan aru, et interjööride tõttu on see praegu A. Väliselt pigem tagasihoidlik ja vintskappide siksakid võimendavad selle hübriidsust veelgi.

Otsus: Jätame A-kaitsekategooria. Hoones on säilinud väga väärtuslikud stalinistliku perioodi saalid ja fuajeed.

1.16. **Toompuiestee 8.** Ettepanek ehitismälestiste eksperdinõukogust tõsta kaitsekategooria B-st A-sse.

Põhjendus: Mõneti üllatav on ka Hirvepargi Johansonini projekteeritud paviljoni B, mille muudaksin A-ks. Interjäär on küll uuendatud, ent tüpoloogia poolest väärtuslik. Väikerajatised ka enamasti A-ks pole pandud, kuigi neid ei peaks alaväärtustama. Oleksin ka kõrval asuva neoklassitsistliku gaasiregulaatorjaama (oli vist selline funktsioon?) A-ks muutmise poolt.

Otsus: Jätame B-kaitsekategooria. Hoone interjööri on muudetud, praegune siserõduga lahendus pärineb 1980ndate lõpust ning A-kaitsekategooriale vastavat kultuuriväärtuslikku interjööri pargipaviljonis ei ole.

1.17 **Harju tn 1.** Eksperdinõukogus kritiseeriti otsust panna see A-kaitsekategooriasse, arutleti võimaluse üle panna hoone B-kaitsekategooriasse ja tunnistada väärtuslikud ruumid (Pegasus, Musta laega saal) mälestiseks.

Otsus: Muuta hoone kaitsekategooria B-ks. Pegasusel algsest interjäärist on säilinud vähe, peamiselt ainult trepi algne kujundus. Musta laega saalil on kõrge kultuuriväärtus Eesti kirjandusajaloos tähtsa kohana, ent arhitektuuriselt on see üsna tagasihoidlik, mälestise tunnustele vastavus on pigem küsitav. Hoones on palju kortereid jm ruume, mille umberehitusi ei ole mõistlik reguleerida. Pegasusel ja musta laega saali kui lihtsate modernsete ruumide puhul peaks umberehituste sobivust olema võimalik hinnata ka tavalises ehitusloa menetluses, mis käib ka B-kategooria hoone puhul läbi Muinsuskaitse osakonna.

1.18 **Pikk 18.** Ettepanek EAL-ist jätta mälestiseks A-kategooriasse paigutatud Draakoni Galerii.

Otsus: Mälestis pole praegu kogu hoone, vaid „Hoone fassaadid - Elamu Pikk t. 18 ja Pühavaimu t. 3 fassaadid, 1909. a.“ Kuigi see on väga unikaalne juugendlik fassaad, on kaitsekorra koostamise käigus tehtud otsus fassaadid, mis on eraldi mälestised, eraldi kaitse alt maha võtta, kuna see tekitab pigem segadust selles osas, kas hoone sisemus on siis samuti väärtuslik / kaitse all või mitte. Mälestisena kaitse alt maha võetakse kokku kümme fassaadi, ühe jätmine erandina ei ole põhjendatud.

Otsus: Olles uuesti kaalunud Pikk 18 hoonet, otsustati sellele anda mitte A, vaid B-kaitsekategooria, kuna siseruumid on nõukogude ajal täielikult ümber ehitatud (uued vahelaed, trepid jne).

2) Ettepanek tõsta majad, mille kategooria on A tänu sellele, et on vastu linnamüüri ehitatud ja sisuliselt muud väärtust ei ole, tõsta B kategooriasse.

2.1. Kooli tn 9 elamu.

Otsus: Hoones on säilinud ka muid väärtuseid (ajalooline trepp, mis restaureeriti, siseseinu). Jätame A-kaitsekategooriasse.

2.2. Kooli tn 9 garaaž

Otsus: Tegu on täiesti uue hoonega, võib olla C. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamüür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.3. Kooli tn 9a tallihoone

Otsus: Tegu on ajaloolise paekivihoonega, mille siseruumides muid väärtuseid peale paljanduva linnamüüri ei ole. Muudame kaitsekategooria B-ks. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamüür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.4. Mürivahe tn 4A ja 4B abihooned.

Otsus: Tegu on nõukogude-aegsete väheväärtuslike hoonetega, võivad olla C. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.5. Suurtüki tn 4c/1 ja 4c/2 elamud.

Otsus: Tegu on uute hoonetega, mille välisviimistluses on kasutatud vanalinnale iseloomulikke materjale ja arhitektuurivõtteid. Lisame sarnaselt teiste selle kompleksi hoonetega B-kaitsekategooriasse.

2.6. Toom-Kooli 5 hoovihoone.

Otsus: Lisada B-kaitsekategooriasse. Selle, et hoone tagaküljeks on Toompea linnuse mür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.7. Vene 24 hoovihoone.

Otsus: Lisada C-kaitsekategooriasse, tegu on nõukogude-aegse väheväärtusliku hoonega. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.8. Uus tn 9/1 hoovimaja.

Otsus: Lisada B-kaitsekategooriasse. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.9. Rütli tn 24/2.

Otsus: Lisada B-kaitsekategooriasse. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.10. Mürivahe tn 52.

Otsus: Lisada B-kaitsekategooriasse. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

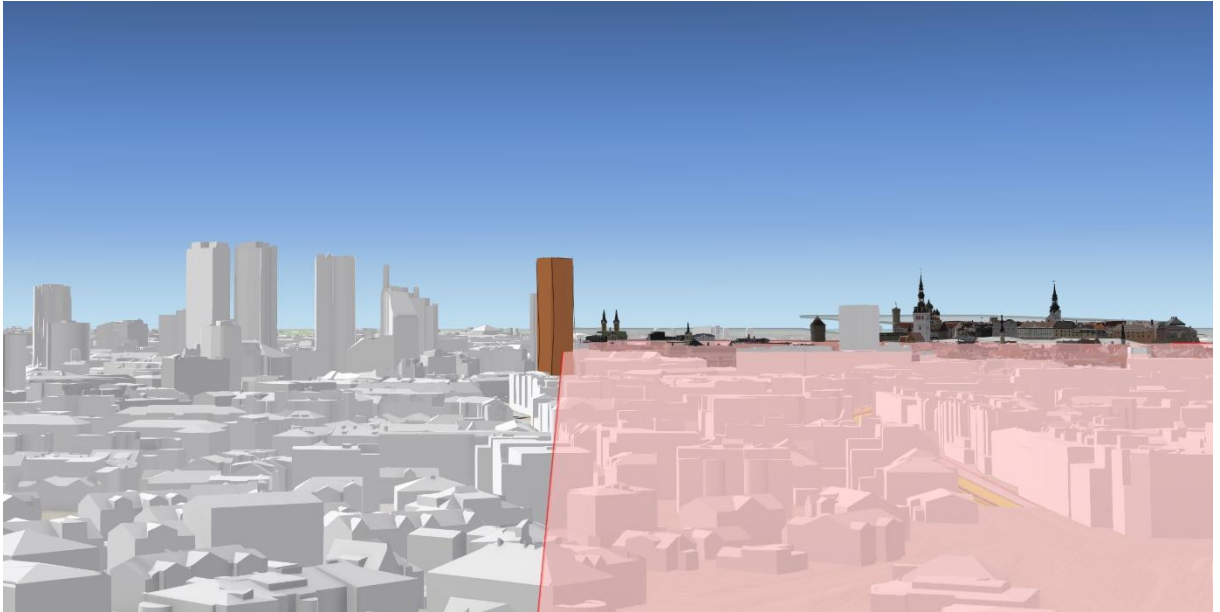
2.11. Mürivahe tn 54.

Otsus: Lisada B-kaitsekategooriasse. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

2.12. Laboratooriumi tn 25 ja 23

Otsus: Lisada B-kaitsekategooriasse. Selle, et hoone tagaküljeks on linnamür, märgime kaardile kaitsekategooriate kihile ning hoone tekstilisse kirjeldusse.

- 3) Ettepanek eksperdinõukogust: vaade 1 ehk Lauluväljaku ülemise värava juurest hõlmab ka Tartu mnt 1 krunti, kus aasta alguses kehtestati DP merepinnast 106m kõrguse hoone ehitamiseks. Vaatesektori kõrguspiiranguks antud kohas on 39m. Kuna tegu on kehtiva DP-ga, siis oleks vast mõistlik sektorit kitsendada ning võtta sektori piir kavandatava hoone järgi.



Otsus: Jätame vaatesektori nagu see on, vaatesektorisse ei ole välistatud kõrgusmargist kõrgemate hoonete ehitamine - selleks on tarvis Muinsuskaitseameti luba. Antud juhul on kavandatav ehitis vaatesektori äärealal ning luba on antud, Kaarli kiriku tornid jäävad siiski vaadeldavad.

- 4) Ettepanek eksperdinõukogust: vaatesektoritel on tagaplaani jäävad kõrgused antud, aga vaatekoridoridel ei ole. Seda võiks kaaluda, et nt piki Kolde puiesteed vaadates tulevikus Pika Hermani kõrval mõni uus Maakri kvartali pilvelõhkuja üllatusena ei tuleks.

Otsus: Lisame ka vaatekoridoride tagaplaanid.

- 5) Kas ja kuidas lisada kaitsekorda mõni konkreetsem nõue hoonete funktsioonimuutmiste kohta? Praegu on ainult põhimõtted, on kritiseeritud, et see jääb nõrgaks, nt on tehtud ettepanek, et võiks olla nõue: *“ehitise kasutamise otstarvet ei tohi üldjuhul muuta, välja arvatud elamuks või eluruumiks muutmise.”*

Otsus: Linnakeskuse funktsionaalse arengu suunamine on pigem linnaplaneerijate kui muinsuskaitsejate pädevuses ning kaitsekorraga antud põhimõtete järgi antakse täpsemad nõuded koostatavas Tallinna Keslinna üldplaneeringus.

- 6) Muinsuskaitseametis peetud arutelude tulemusel on lisatud kaitsekorra eelnõusse põhimõte: „Taimede kasvatamisega seotud kaevetöödel Muinsuskaitseameti tööde tegemise loa kohustus ei kehti, v.a kõrghaljastuse rajamisel. Muinsuskaitseameti tööde loa kohustuslikuks ei loeta lahtise linnainventari paigutamist (näiteks konteinerhaljastus, üksikud lahtised toolid-pingid).“ Kas see on vastuvõetav kogu muinsuskaitsealal / ainult hoovides / üldse mitte?

Otsus: Lisada see põhimõte, võib kehtida kogu alal. Ka seni ei ole lillede istutamiseks igal kevadel tööde lubasid väljastatud, kuigi seda saaks lugeda ka kaevetööks. Seletuskirjas tuleb täpsustada, et kõrghaljastuse rajamise all mõeldakse puude istutamist.

Lahtist linnainventari kohati kooskõlastatakse, kui seda pannakse linna maale või kui see kannab reklaami, tagada tuleb tänavaruumi läbipääsetavus jne. Samas need ei ole muinsuskaitseadusest tulenevad küsimused, põhimõttena võiks seda väljendada küll, et muinsuskaitse seisukohast ei ole pingi või lillepoti panemine oma välisukse kõrvale keelatud.

7) Muinsuskaitseameti ettepanekud kaitsekorrale.

Protokollitud on ainult need ettepanekud, mille järgi otsustati sõnastusi muuta.

7.1. Koondada P 7.5 ja 7. 6 kokku, sõnastuses: „kesk- ja uusaegne hoonestus, sealhulgas ajaloolised ehitus- ja viimistlusmaterjalid ning arhitektuursed detailid, restaureerimiskihistused ja hilisem vanalinna sobituv või kultuuriväärtuslik arhitektuur.“

7.2. Lühendada P 8.1. Uus sõnastus: „Muinsuskaitseala uuendused lähtuvad kestlikust arengust ja sobitatakse kokku kultuuriväärtusliku keskkonnaga, toetades muinsuskaitseala eesmärke ja parandades elukeskkonna kvaliteeti.“

7.3. Lühendada P 8.3. Uus sõnastus: „Muinsuskaitseala mitmekesisest kasutust säilitatakse, avalikus kasutuses olevate hoonete ja kinnistute avalikku kasutust jätkatakse.“ Ülejäänud käib hea halduse tava alla, et kohalike inimeste huvidega arvestatakse jne.

7.4. Eemaldada P 8.4 („elukeskkonna parendamiseks välditakse öist müra tekitavate asutuste rajamist ning eluruumide muutmist mitte-eluruumideks ja külaliskorteriteks. Soodustatakse eluruumide juurde loomist, sh rakendades eluruumidele kehtestatud nõudeid võimalikult paindlikult“), mõtet saab lühemalt kajastada P 8.2 all.

7.5. Lühendada P 8.13. Uus sõnastus: „ajaloolisi kaitseehitisi säilitatakse ja eksponeeritakse ning tuuakse neid võimaluse korral rohkem nähtavale, sh markeeritakse maastikuarhitektuuri võtetega.“

7.6. Koondada P 8.17 ja 8.12 kokku, need osaliselt kordavad sama teemat.

7.7 Täpsustada P 11. Uus sõnastus: A-kaitsekategooria hoone on kultuuriväärtuslik või silmapaistva mõjuga hoone, mille puhul kehtib **tööde tegemise** loakohustus **kogu** hoone, **sh siseruumide** konserveerimisel, restaureerimisel, ehitamisel ning ilme muutmisel.

7.8 Sõnastada läbivalt loakohustuse sõnastus selliselt: **tööde tegemise** loakohustus.

7.9. P 15 tuua väärtuslike interjöörikihistuste seas välja tapeetide asemel raiddetailid.

7.10. Punktides 16. 6 ja 17.4 eemaldada sõna „ainult“.

7.11. P 19.1 sõnastada järgmiselt: „uue hoone või maapealse juurdeehitise lisamine üldjuhul ei ole lubatud. Kohtades, kus on enne teist maailmasõda olnud parki teenindavad või linnakindlustustega seotud hooned, võib hoonete mahud taastada. Lubatud on ka parki teenindava ühe maapealse korrusega väikese hoonemahu ja hoone toimimiseks vajaliku väikese juurdeehitise (näiteks liftišaht, tuulekoda vms) lisamine.“

7.12. P 19. 5 sõnastada järgmiselt: maapealseid parklaid varjestatakse ja liigendatakse haljastusega; uusi maa-aluseid parklaid on lubatud rajada eeldusel, et ei kahjustata ajalooliste kaitseehitiste maa sees hästi säilinud kivikonstruktsioone ega väärtuslikku haljastust. Maa-aluste parklate asukohana on eelistatud vallikraavi ala ning vallikraavi ja muinsuskaitseala välispiiri vaheline ala. Vallikraavi **alale parka rajamise korral** on eelistatud selle

lahtikaevamine ja eksponeerimine linnaruumis, nii et maa-alune parkla rajatakse sellest allapoole;

7.13. P 19.6 eemaldada, punkti tõlgendusvõimalused on väga laiad. Seda saab selgitada seletuskirjas, et krundipiiride muutmisele kindlustusvõõndis piiranguid pole ja kui on tarvis luua uusi läbipääse vms, siis seda on võimalik ja soovitatav teha.

7.14. P 19. 8. täpsustada: ajaloolisi linnakujunduse elemente (näiteks monumendid, skulptuurid, tänavapostid, laternad, kaevud, pingid) säilitatakse **omal kohal, vajadusel taaskasutatakse** mujal muinsuskaitseala **piires**;

7.15. P 19.9 täpsustada: uued linnakujunduse elemendid **ja linnainventar...**

7.16. P 20.2: täpsustada: juhul, kui plaanitavad tööd võivad ohustada arheoloogilist kultuurikihti või selles olevate struktuuride või elementide säilimist kavandatavatest töödest sügavamal, selgitatakse uuringu käigus välja **ka allapoole jääva** arheoloogilise kultuurikihi stratigraafia, vajadusel kuni loodusliku pinnaseni.

7.17. P 21.2 lühendada: „uue haljastuse kavandamisel kasutatakse konkreetsele alale iseloomulikku haljastusviisi **ja traditsioonilisi** liike.“ Ülejäänud võib panna seletuskirja.

7.18. P 21. 3 eemaldada, mitte-kahjustamise mõtte saab lühidalt lisada P 21.1. sisse.

7.19. P 26 eemaldada, säilitamiskohustus tähendab ka hooldust, vandalismi vältimist jms, parem mitte sellest leevendust teha.